

Referat despre Raseala de Marin Sorescu - partea a treia

Relevand existenta a trei nivele de semnificatii in Raseala, criticul Ion Cocora retine: un prim nivel anecdotic, un nivel al parabolei (in care coexista un timp al actiunii istorice - timpul Mahomed; un timp - morala si exemplu - al Curtii bizantine; un timp istoric - Vlad Tepes si un timp al limbajului); un timp lexical. Referindu-ne la cel din urma trebuie sa remarcam ca aici, replica dramaturgului nu e numai sclipitoare, nu e numai de un umor cuceritor, rafinat, inteligent, ci si de o taioasa incisivitate; nu este numai sustinut de o permanenta si neobisnuita tensiune spirituala ci, la randul ei, are o pluritate de sensuri. Replica imediata directa ca si cea indirecta aluziva sunt la fel descaparatoare si totdeauna intr-o evidenta conditionare de o realitate morala sociala si politica situata in sfera experientei nemijlocite a cititorului sau spectatorului piesei. In acest sens, sa ne oprim la spatiul lingvistic atat de polivalent al asa-zisei "confruntari estetice" intre Mahomed si Pasa din Vidin. Primul este impersonal, aparent devitalizat. cel de-al doilea - energic, cu siguranta de sine care-i va aduce pedeapsa "claponarii". Dar ambii stapanesc cuvintele cu o mare arta le intorc pe toate fetele; cuvinte care par goale de orice sens sunt impinse in zona ambigua a aluziei si devierii de sensuri. Citam un veritabil monolog al lui Mahomed - oglindire a oscilarilor sale fata de inteptul dar si incomodul sau sfetnic:

"Mahomed: A citit mult si cateodata judeca destul de limpede. E insa un spirit distructiv. Din cauza asta nu poate produce el insusi ceva... si vede numai gaurile din sita... Ma face sa scriu mai bine... Numai cu el pot sa discut si altceva decat despre misiunea musulmanilor, interesele noastre din nord, complicate socoteli si daraveli. Vorbeste sase limbi, ca si mine. Mai era un pictor italian... Nu Bellini, altul... o sa-mi aduc aminte numele lui mai tarziu, care, lot asa, avea geniul discutiei filozofice... Despica Jirul de par in patru si la urma-l lipea la loc... de nici nu se cunostea... Acum auzii ca e la Curtea lui Tepes! Pe acest pictor daca-l prindeti, sa nu-l casapiti! Oamenii in stare sa-si riste scafarliile sunt destul de rari... Ca nenorocitul asta de Pasa din Vidin. Cine e el? Un papalapte de pasa oarecare, pus de mine la Vidin. Ce e Vidinul? O cetate de paie, fara apa si cu privata turceasca langa gard. Si iata cine ne contrazice cu incapatanare la fiecare vers? Cateodata imi navaleste sangele in ochi, imi vine... nu stiu ce sa-i fac.

Mahomed: Nu esti tu Radu cel Frumos? (ii intinde un sul de hartie) Era pentru tine? Radu: Ce?

Mahomed: Poemul. ..Oda... S-a intamplat ceva cu mine. Am simtit dintr-o data o pornire... sa-ti inchin o oda... rodul unui suflet cuprins de flacari... Asta era marturisirea pe care voiam sa ti-o increditez. (Amenintandu-l cu degetul) Dar sa fii demn de ea...

Radu: De cine. adica, de ce?

Mahomed: Ma simt mic in prezenta dumatiale. Ce sunt eu? Un gandac, un fluture invartindu-se in jurul unei raze... (Pe alt ton) Simt un avant spre umilinta. Nu stiu, poate unde esti tu crestin si mi-oi fi insuflat spiritul si forta creatoare a umilintei crestine... Ce-ar fi daca m-as crestina cu imparatie cu tot? (Radu scapa jos sulul. Mahomed il ridica) Totusi... nu pot sa ti-l dau in forma asta. Necizelat nu merge. Magarul de Pasa de la Vidin are miros de iapa. Simte de la distanta podul stricat. Ceva intr-adevar schiopateaza... Acum imi dau seama perfect si ce anume... Extraordinar, ne aflam impreuna doar de doua minute si pot spune ca sunt intr-o stare...

Radu: Broboane de sudoare va incoroneaza fruntea.

Mahomed: Inspiratia... (incearca sa scrie) Dar caruta asta hodorogeste ingrozitor. (Batand cu

pumnul in loitra) Slugilor, mai lin! (Scrie ceva pe sulul de hartie desfacut pe genunchi) E cu totul altceva. O sa-i placa si lui. Are si transcedenta... si... Trebuie sa asteptam, sa io citesc (Bate din palme). Locotenent! Opreste! (Caruta se opreste) Bineinteles, n-o sa-i spunem cine ne inspira. Secretul nostru... Dar ce s-o fi miscand asa de incet? (Scoate capul pe usa striga) Hai, Pasa din Vidin! Vino, frate, incoace. Fa-te incoace. (a doar nu te-oi fi suparat. (Mai tare) Am schimbat ultimul vers... la asculta!

Vocea Pasei din Vidin: Nu-mi ziceti frate, dupa edictul acela..."

Interpretii celor doi eroi trebuie sa intruchipeze doua personaje-simboluri: personajul propriu-zis si personajul-limbaj. Spatiul lingvistic este realmente o piatra de incercare pentru orice mare actor, astfel ca reusita exceptionala si din acest punct de vedere, a cunoscutilor actori Virgil Ogasanu si Ion Caramitru raman exemplare, greu de intrecut.